

bat, non ideo Pontificio juri, quod ex Primatu descendit, quidquam detractum videri potest. Cum enim omnis illorum, quæ tandem eumque illa esset, in Episcopos, et Episcopatus jurisdictione, tantum ex Ecclesiastico jure procederet; profecto quicquid ecclesiasticæ institutionis est, juri ordinario, ac divino Primatus detrahere nihil potuit. Consule Ballerinium de Potest. ecclesiast. c. 1 §. 4.

(3) Equidem nescio, qui teneat error, aut miserabilis ignoratio veri, qui propria, et nativa Episcoporum jura à legitima superiori potestate tolli, ac minui posse inficiantur. Ab ipsis Ecclesiæ incunabilis luculentissima sunt monumenta, quæ longe aliud ostendunt. Episcopi erant Timotheus, et Titus, alter Ephesi, alter Cretæ, ad quos Apostolus litteras dedit, et hi à Spiritu S. positi erant regere Ecclesiam Dei in suis diocæsis, et omnem cum Episcopatu conjunctam potestatem obtinebant. Ergo quemlibet Christianum hominem ordinibus initiare poterant, quoniam ampla Episcopis ea de re data à Christo potestas fuerat; et tamen Paulus aretatur, et constringit hanc potestatem, dicta lege, ut neque bigami, neque neophiti ordinentur I. ad Timoth. c. 5 vers. 2, 6, 12. Similiter jure divino Presbyteri Episcopis suberant, atque hi suo lubitu poterant adversus illos eam servare methodum judiciorum, quæ magis commoda, et opportuna videretur, quoniam hæc methodus ab eodem divino jure constituta non fuerat; et tamen Paulus Episcopis imperat, ne adversus Presbyterum accusationem recipiant, nisi sub duobus, aut tribus testibus: I. ad Timoth. c. 5 vers. 19. Mitto cætera similia, quæ sunt à Paulo constituta, et quibus nativa Episcoporum potestas aretata est. Priora Ecclesiæ sæcula pene innumera ejusdem rei monumenta suppeditant. Sane Christus his verbis *quæcumque ligaveritis etc.*, Apostolis, et Episcopis amplissimam concesserat facultatem ligandi, et solvendi in sacramento Pœnitentiæ; verum huic Episcopis insitæ, et innatæ potestati veneranda antiquitas modum imposuit, constitutis legibus, quibus Episcopi jussi sunt quosdam criminum reos tantum solvere post annos plures, diuturnamque pœnitentiam, quosdam vero tantum, cum ad vitæ exitum properarent. Res eo demum venit, ut œcumenici Concilii venia, et auctoritate opus fuerit, ut liceret *Episcopo humanius aliquid de eis statuere*, qui luculentiores desiderant dolentis animi, et pietatis significationes. Concilium Nicænum can. 12 t. 2 Concil. collect. Labbæi col. 58 ed. Ven. An non ligandi, et solvendi potestas propria, ac nativa Episcoporum est? Attamen hæc potestas cohibetur modis pluribus, neque Episcopus suo jure, licet proprio, et nativo, uti potest, nisi œcumenica Synodus nominatim hanc facultatem tribuat. Idem esto judicium de Ordinis sacramento. Certe proprium, ac nativum est jus Episcoporum ordinandi quoslibet Christianos homines, quos ad ecclesiasticum ministerium aptos, et idoneos judicant. Verum hoc jus imminuit antiqui canonibus, cum vetant, ordinibus initiari eos, qui titulo careant, qui bigami sunt, qui in hæresi fuerunt, qui certam non attigerunt ætatem, qui baptismum in ægritudine acceperunt, qui sibi virilia amputarunt, qui graviora quædam crimina admiserunt. His de rebus multa sunt constituta à canonicis, qui dicuntur Apostolorum, à Concilio Eliberitano, Nicæno, Carthaginensi III, Antiochæno, Chalcedonensi, cæterisque conciliis, quæ antiquissimis Ecclesiæ temporibus habita sunt. Nec leviora sunt de Matrimonii sacramento monumenta. Christus nullam dixerat legem, per quam Episcopi ministerium suum exercere prohiberentur in matrimoniis Christianorum cum infidelibus, cum hæreticis, cum schismaticis, itemque in matrimoniis, quæ inter affines copulantur. Attamen hæc matrimonia fieri vetat Synodus Eliberitana can. 15, 16, 17, 61, 66, t. 1 Concil. collect. Labbæi col. 993, 994, 999

et seq. ed. Ven., atque ita in hujus administratione sacramenti Episcoporum potestas cohibetur. Similia occurrunt in Concilio Laodiceno can. 10 et 51 t. 1 cit. col. 1531 et 1535, Carthaginensi III, can. 12 t. 2 ejusd. collect. col. 1401, Chalcedonensi can. 14, t. 4 col. 1687. Quid dicam de cæteris legibus, per quas aretata potestas Episcoporum est? Trans mare proficisci prohibentur Episcopi, non consulto primæ Sedis Episcopo, hoc est Metropolita: Concilium Carthaginense III, can. 28 t. 2 col. 1405; œconomum constituere jubentur, sine quo res Ecclesiæ administrare non possunt: Concilium Chalcedonense can. 26, t. 4 col. 1691; *gentilium libros legere nequeunt, hæreticorum autem pro necessitate, et tempore; gubernationem viduarum, et pupillarum, ac peregrinorum per Archipresbyterum, aut Archidiaconum agere coguntur; prohibentur suscipere tuitionem testamentorum*: Concilium Carthaginense IV. c. 16, 17, 18, col. 1438 et 1439 t. 2. Extant et in Decretalibus Pontificum Romanorum plures hujusmodi leges, per quas potestas cohibetur Episcoporum. Vetat Innocentius I. Ep. 2 ad Victic. c. 1, 2, 5, apud Coustantium col. 748 et 750, Episcopum *extra conscientiam Metropolitanam* aliquem ordinare, pluresque à sacris ordinibus arcendos jubet, quod etiam facit Ep. 3 ad Episc. in Toletan. Synod. constit. c. 6 col. 770, ceterisque litteris, quæ à Petro Constantio descriptæ sunt, et in quibus similiter plures feruntur leges, per quas Episcoporum potestas aretatur. Id vero etiam factum est à Siricio, qui Innocentio antiquior fuit. Ne omnes persequar ejus litteras, quod esset operæ, scriptionisque longioris, tantum indicabo Ep. 1 ad Himer., qua c. 4 statuitur, ne quis alterius sponsam uxorem accipiat; c. 5 ne Eucharistia tribuatur reis graviorum quorundam criminum, c. 8 ne bigami ordinentur, c. 9 et seq. alia stabiliuntur, quæ ad ætatem, et qualitates ordinandorum pertinent, apud Coustantium col. 628, 632, seq. Per has leges omnes Episcopi non amplius exercere poterant ampliorem illam, quam pridem habebant, propriam, et nativam potestatem in administratione sacramentorum. Confer etiam S. Leonem Ep. 5 c. 5 col. 618, Ep. 6 c. 6 col. 622, Ep. 9 c. 1 col. 629 seq., Ep. 10 col. 633 opp. t. 1 ed. Ballerin. Ven.; postremo ferre omnes ejus epistolas, in quibus Episcopis certæ præscribuntur leges, quas eos servare oportet in negotiis ecclesiasticis, atque in sacramentorum administratione; S. Gelasium I. Ep. 9 ad Episc. Lucan. c. 3 et 4 apud Labbæum t. 5 Concil. col. 515, S. Gregorium M. Ep. 40 et 41 l. 4, Ep. 7 l. 5, Ep. 43 l. 7, Ep. 70 l. 9, Ep. 2 l. 10 opp. t. 2 col. 689, 690, 753, 890, 936, 1033, aliisque locis compluribus, ubi plures dicuntur leges, quibus Episcoporum jura imminuuntur. Infinitus essem, si omnia colligere vellem exempla, aut ex Conciliis, tum provincialibus, tum generalibus petita, aut ex Decretalibus Pontificum Romanorum, quibus Episcoporum jura propria, et nativa cohibita, atque imminuta sunt.

120. Hoc sane primigenium jus est Pontificum Romanorum, quod abrogari nequit, nisi abrogetur, quod salva fide tolli non potest, Primatus jurisdictionis, cui Christus omnes subjecit, et cui Episcoporum jurisdictionem obnoxiam voluit (1). Eo jure Summi Pontifices recte potuerunt Episcopalis jurisdictionis modum constituere, ac sibi tantum certorum criminum veniam, ac laxandi dirimentia matrimonium impedimenta facultatem reservare. Atque hæc quidem vetustissima consuetudo est, quam

omnium ætatum consensus comprobavit; ut Summus Pontifex dirimentia matrimonium impedimenta constituat, et tollat constituta, cum id justis de causis faciendum est (2). Episcopis permissa tantum est facultas laxandi impedimenta impedientia, exceptis hæresi, et sponsalibus, in quibus non licet fidem fallere, invito eo, cui data est; et voto simplici aut perpetuæ castitatis, aut ingrediendi Religionem, quod cum purum fuerit, nullique conditioni obnoxium, tantum Romano Pontifici reservatur (3).

(1) Consule præstantissimas, gravissimasque litteras datas à PIO VI, Pont. Max., die 28 Novembr. 1786 adversus auctorem opusculi: Quid est Papa? et vide etiam Cl. Marnæum l. mox indic.

(2) Auctor libri *Sopra il diritto di stabilire impedimenti dirimenti il matrimonio*, è di dispensare, novum excogitavit genus *dispensationum*, quas vocant, suoque hoc invento efficere se posse censet, ut etiam Episcopi laxandorum impedimentorum potestatem habere videantur. Inquit enim, impedimenta laxata quidem initio fuisse ex gratia, et beneficio; sed frequentem laxandi consuetudinem quasi legis exceptionem induxisse, ita ut dispensationes, quæ initio *gratiæ* tantum erant, lapsu temporum *justitiæ* evaserint. Quare Episcopus suo jure removet impedimenta, quorum vetus est, et longo usu firmatus removendorum usus; et tunc quidem judicat, num locum habere debeat exceptio legis, quæ jam vetustate consuetudinis inducta est. Sed primum nego, ex repetitis actibus fieri posse, ut quod semper ex gratia, et beneficio conceditur, justitiæ actus evadat. Longa consuetudo parere quidem potest exceptionem legis, eum ei populorum mores, et consensus legislatoris ita derogant vel omnino, vel ex parte, ut jus ea lege constitutum non amplius vigeat, neque ullam parendi afferat necessitatem. An quisquam superiorem rogat, ut eum lege solvat, quæ contraria consuetudine sublata est? Imo legis loco est ipsa consuetudo, quæ antiquo juri adversatur, eique tantum parere omnes debent. Sed dispensationum, quas vocant, longe dissimilis ratio est. Non enim per eas, ut ut sæpe concedantur, diuque concessæ fuerint, jus novum inducitur. Imo vero ea, quæ petitur, et quæ conceditur, dispensatio, vigentis, et confirmatæ legis monumentum est. Nam quisquis superiorem rogat, ut lege solvatur, necessario fatetur, integram esse legem, qua stulte, et inutiliter solvi vellet, si ea esset antiquata; et superior quoties aliquem solvit, ejus quidem gratia legi derogat, sed legem ipsam confirmat, qua obstrictos vult esse cæteros, quos ipse simili beneficio, ac privilegio non solvit. Quod si specialis dispensatio non legem generatim abrogat, sed confirmat, Oedipo opus est conjectore, ut intelligatur, quomodo *justitiæ* actus evadere possit, ut quis parere non debeat legibus, quæ fixæ, certæque sunt, atque omnibus constitutæ. At enim frequens usus beneficii, quod superior confert in unum, aut alterum, quem lege solvit, quasi vim consuetudinis obtinet, ita ut omnes ad simile beneficium obtinendum jus consequi videantur. Falso. Nam omnis dispensatio *ex gratia, et beneficio est*; justitia postulat, ut lex, quæ viget, observetur; sed superior justis de causis hanc justitiam silere jubet, ut in unum, aut in alterum beneficium conferat. Itaque quotquot numero esse poterunt dispensationes, cum semper *ex gratia, et beneficio* concedantur, semper *gratiæ ac beneficii* actus erunt, neque unquam *justitiæ* actus evadent; imo semper justitia erit obtemperatio legibus, nisi beneficium accedat supremæ Potestatis, per

quam aliquis lege solvatur. Sed esto; fac sane actus, qui semper gratiæ, ac beneficii sunt, ex longa consuetudine in actus justitiæ converti, ita ut omnes ad beneficium, ac privilegium obtinendum jus consequantur. A quo beneficium ipsam impetrandum erit? Ab eo, qui semper dedit, quique longa consuetudine hanc sibi legem imposuit, ut quod semper largiri solet, jam amplius nemini denegare possit. Itaque totum hoc inventum *dispensationum*, quas vocant *justitiæ*, eo demum redibit, ut Summus Pontifex jam omnibus concedere debeat beneficium, quod longa consuetudo justitiæ actum fecit; sed certe non efficiet, quod jus concedendi beneficium amittat Pontifex, qui illud semper dedit, acquirat autem Episcopus, qui nunquam eo jure potitus est. Si Princeps certum aliquod beneficium in omnes conferat, si cunctos lege solvat, si longo usu fiat actus *justitiæ*, qui pridem erat *gratiæ*, et beneficii; an ideo Magistratus inferior sibi etiam jus arrogabit exercendi actum, quem semper unus Princeps exercere consuevit? Sunt hæc plane negæ. Revera ætate S. Anselmi jam obtinebat usus dispensationum, quæ à Sede Apostolica concedebantur; uti testatur Paschalis II, P. Ep. 42 ad Anselm. col. 1008 apud Labbæum collect. Concil. t. 12 ed. Ven., et tamen nullus unquam fuit Episcopus, qui sibi earum concedendarum potestatem arrogaret. Imo ipse Anselmus, qui Episcopus erat, eas à Summis Pontificibus Urbano II., et Paschale II. impetrandas curavit, uti patet *ex loco mox laudato*; et anno 996. Gregorius V. in Concilio Romano Robertum Regem deserere coegit Bertam consanguineam suam, quam in matrimonium acceperat, sacrisque interdixit Erchembaldum Archiepiscopum Tironensem, cæterosque Episcopos, quorum consensu nuptiæ illæ conciliatæ fuerant, apud Labbæum Collect. Concil. t. 41 col. 1029 can. 1 et 2 ed. indic. Sæculo XII. tam crebro dispensationes à Summis Pontificibus concedebantur, ut S. Bernardus de Consider. l. 5 c. 4 opp. t. 2 p. 575 ed. Ven. 1781, Eugenium III. discipulum olim suum, morendum putarit, ne quem tam facile lege solveret; et tamen nullus Episcopus propter eam dandæ veniæ consuetudinem, jus illud sibi debitum contendebat. Imo cum frequentior esset dispensationum usus, omnis earum potestas Sedi Apostolicæ servata est in Concilio Lateranensi IV, can. 19, 20, 57, 58, col. 42, 62 et 63 t. 7 Collect. Harduini, ac tantum abfuit, quod Summi Pontifices ex crebro illo dispensationum usu jus aliquod, aut aliquam necessitatem inductam putarint, ut plus semel rejecerint preces eorum, qui veniam postulabant. Ita Alexander IV, qui anno 1258 à Galliarum Rege rogatus legem solverat de consanguinitatis gradibus, Waldemaro Suecorum Regi veniam dare noluit, per quam nuberet Sophiæ ex fratre nepti; sed postea gravioribus expensis causis hanc ipsam veniam dedit, et ita nuptiæ illæ conciliatæ sunt, ut narrat Raynaldus ad an. 1258 n. 20 et 1259 n. 19 p. 27 et 59 t. 5 ed. Lucæ. Clemens IV, apud Martenium Anecd. t. 2 p. 537, lege solvit ex justis causis filium Regis Siciliæ, non item filiam Alphonsi Regis, quam Pater filiam Balduini Imperatoris in matrimonio habere cupiebat, licet ipse Pontifex fateatur, quod *largæ* esset *retroactis facta temporibus diversarum effusio gratiarum*. Ejusdem generis exempla suppeditant Clemens VI., et Innocentius VI. apud Baluzium Miscellan. diplomat. tom. 5 edit. Lucæ, itemque Joannes XXII., qui veniam, quam propter cognitionis impedimentum Aragoniæ Rex ab se postulaverat, concedere noluit apud Raynaldum ad an. 1329 n. 83 seq. p. 46 seq. t. 5 ed. Lucæ.

(3) Consule Benedictum XIV. de Synod. diocæs l. 9 c. 2.

121. Sunt tamen graviora quædam impedimenta, quæ ta-

metsi divino, aut naturali jure inducta non sint, tamen à Summo Pontifice laxari non solent; et huc spectat consanguinitas in primo gradu, quæ videlicet est inter fratrem, et sororem (1), affinitas in primo item gradu inter vitricum, et privignam, publicum impedimentum criminis ex occisione conjugis cum adulterio (2). In ceteris impedimentis, quæ Ecclesiastici Juris sunt, Summus Pontifex ex justis, gravibusque causis veniam tribuit (3). Quæ venia, sive dispensatio, ut vocant, vel publica, vel occulta est; illa pro utroque foro datur per *Datariam*, vel *Secretariam Brevium*, hæc per *Sacram Pœnitentiariam* pro interno tantum foro conceditur.

(1) Non convenit inter Theologos, interque peritos Juris Canonici, an matrimonium inter fratrem, et sororem jure naturali, divino, vel humano prohibeatur. S. Thomas, Gonzalezius, Pontius, atque alii solam juris positivi prohibitionem agnoscunt.

(2) Confer Benedictum XIV. in Ep. ad Ignatium Realem de Celebratione Missæ à sedente, quæ extat in Appendic. 2. l. 4 ejus Bullarii §. 13, 14, 15, p. 7 et 8 ed. cit.

(3) Hæc fidei catholice utilitas, timor apostasie, bonum publicum, studium avertendi mali, angustia loci, inopia mulieris indotata, justam præbent causam, propter quam dispensatio concedatur. Sunt et aliæ similiter graves causæ, quarum judicium pertinet ad Summum Pontificem, à quo venia tribuitur. *Dataria* solet in die dispensationes publicas concedere super consanguinitate, et affinitate, et spirituali cognatione, et publica honestate, et crimine adulterii, modo nulla fuerit in necem conjugis machinatio. Cæteræ dispensationes super aliis publicis dirimentibus impedimentis raro, atque ex causis gravissimis per *Secretariam Brevium* conceduntur. Ex *Cancellariæ Regula* 49, in litteris dispensationum super aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, ea adjicitur clausula, seu conditio, *si mulier rapta non fuerit*. Si raptor scienter nuptias cum rapta contraxerit, ac veniam postulet, tum alia adjicitur *ex quaterno conditio, ut separentur ratione delicti, quoadusque arbitrio commissarii, seu executoris Apostolice, congruam egerint pœnitentiam*. Confer Rigantium ad eandem regulam 49. *Cancellar.*, et confer etiam Gagliardum *Inst. Jur. Can.* l. 2 tit. 11 §. 5 n. 95 et seq.—V. André *Diction. Jur. Canon.* art. *Impedimentos del Matrimonio* §§. 5 ad 8 inclusive.*

422. Jamvero dirimentia impedimenta nuptiarum ad tria summa capita revocari commode possunt. Nuptiæ enim nullius momenti sunt, vel quod aliquis ad eas contrahendas aptus, et idoneus non est; vel quod eas deceptus errore contraxit; vel quod in iis conciliandis non eum servavit modum, quem servare oportebat.

423. Primum caput duplex est; nam quis vel ab omnibus universe, vel à certis tantum nuptiis arcetur. Irritæ sunt generatim nuptiæ impedimento vel corporis, vel animi. Corporis im-

pedimento tenetur, qui non satis progressus ætate est, et qui venerem exercere non potest; quorum vitiorum alterum *defectum ætatis*, et alterum *impotentiam coeundi* vulgus appellat. Impedimentum animi triplex est: ordo sacer, votum, ligamen. Quædam autem nuptiæ fieri non possunt propter cognationem, affinitatem, honestatem, delictum, cultus disparitatem. Caput alterum impedimentorum est error, siquidem personæ sit, vel conditionis. Tertium modus, quo frustra ineuntur nuptiæ; si nimirum vi, si raptu, si clam, si cum iniqua conditione perficiantur. Singula partite, atque ordine expendenda sunt.

424. Omnes, uti diximus, generatim nuptias propter corporis impedimentum inire prohibentur, quos vel ætas tenera, vel imbecilla natura, vitiumque corporis cum conjugate liberis operam dare non sinit. Fiunt maturæ viro mulieres anno decimo-seculo, mares autem anno decimoquarto idoneam ad procreandos liberos ætatem consequuntur. Ante hoc tempus initum matrimonium irritum est (1), nisi malitia suppleat ætatem, hoc est, impuberes dare operam liberis possint, et rem uxoriæ intelligant (2).

(1) Cap. 6, 10, 11. de Desponsat. impuber.

(2) Cap. 9 eod. Recte tamen animadvertit Benedictus XIV, Const. Magnæ Nobis 31 l. 2 ejus Bullar. p. 249 ed. cit., Apostolicæ Sedis venia opus esse, ut recte matrimonium contrahat impubes, qui propter ætatem nondum corporum conjunctioni maturus est, sed tamen ita rationis usu valet, ut matrimonii contrahendi vim, et naturam intelligat. Potest enim Episcopus judicare, num malitia suppleat ætatem, sed non potest ei conjugium permittere, qui ad rem uxoriæ exercendam nondum aptus et idoneus est.

425. Vitium corporis procul à matrimonio esse jubet adulos, qui vel natura, vel morbo ita sunt comparati, ut suum cum femina corpus nequeant commiscere; præterea mulieres, quæ ita habent obstructam viam, ut viriles conatus excludant. Quisquis tali hoc laborat vitio, modo perpetuum sit, et contractum ante matrimonium, frustra inire conatur nuptias, quæ jure ipso naturæ irritæ sunt (1). Stat enim vis matrimonii, quando impedimentum postea ortum est (2); et quando illud tolli humana opera, ac sine vitæ discrimine potest, periculum est faciendum (3).

(1) Cap. 1 et 5 de Frigid. et malefic.

(2) Can. 25 c. 52 q. 7.

(3) Cap. 5 de Frigid. et malefic.

126. Ut hoc impedimentum dirimat matrimonium, certum, atque exploratum esse debet; ubi dubium sit, ad triennale experimentum confugiendum est. Scilicet triennii spatio simul conjuges agere vitam debent, nixque ad venerem periculum facere virium suarum. Lapsa triennio si omnes conatus inutiles fuerint, matrimonium dissolvitur, accedente jurejurando conjugum, ac septem propinquorum (1). Præsertim vero, cum de alterutris conjugis viribus controversia est, inspicienda sunt corpora, quod in viris fit per chirurgos, in mulieribus per honestas, et fide dignas obstetrices (2). Omnes hi jurati confirmare debent, sese novisse mulieris, aut viri corpus minus aptum ad rem uxoriæ gerendam.

(1) Can. 2 c. 33 qu. 1, cap. 5 et ult. de Frigid. et malefic.

(2) Cap. 4 et 44 de Probat.

127. Animi, sive voluntatis impedimento irritæ sunt generalis nuptiæ, si quis ante illas vel sacro ordine, vel religiosa professione, vel altero matrimonio sese obligavit. Sacros quidem ordines, vel ex voto, vel ex lege ecclesiastica, impedimento esse, quominus valeant matrimonia eorum, qui illis obstricti sunt, inter catholicos omnes constat (1). Nam continentibus esse oportere majores clericos, ex ipsa Apostolica traditione intelligimus (2); et certe iis nunquam licuit uxores accipere (3). Verum initio nullis opus fuit pœnis, quorum formidine clerici servare cogentur officium, in quo eos prisca vivendi ratio pura, et incorrupta satis sua sponte retinebat. Constitutæ sunt ea de re pœnæ annis consequentibus, cum depravati, et corrupti mores clericorum hoc officium comminuere, violare cœperunt (4).

(1) Concilium Lateranense II, can. 7 et 8 t. 2 Concil. Collect. Labbæi col. 4501 ed. Ven., Tridentinum sess. 14 de Sacram. matrim. can. 9.

(2) De origine, ac sanctitate cœlibatus, quem Majores Clerici servare debent, copiose disserit V. Cl. Franciscus Antonius Zaccaria duobus libris, quorum alter *Storia Polemica dal Celibato Sacro* Romæ editus est an. 1774, alter *Nouva giustificazione dal Celibato Sacro etc.* editus Fulginei an. 1785. His duobus libris egregie, ac diligenter expeditur quidquid ad hoc argumentum pertinet, ac plane evertuntur commenta, et sophismata liberulorum quorundam, qui adversus Sacrum Cœlibatum paucis ab hinc annis in Germania, atque alibi prodierunt.

(3) Canon Apostolorum 27 apud Cotelierum PP. Apostolic. t. 1 p. 445 ed. Amstelæd. 1724, quem canonem, et simul etiam c. 17 l. 6 Apostolic. Constit. p. 550 l. c., Græci corrumpunt, atque absurdè detorqueunt, ut observat Cotelierus in Notis ad utrumque locum, S. Epiphanius Exposit. fid. catho-

lic. c. 21 et Hæres. 59 n. 4 t. 1 l. 2 p. 496 ed. Paris. 1622, Justinianus Nov. vel. 22 c. 42 coll. 4 tit. 1, S. Hieronymus Contr. Vigilant. n. 2 opp. t. 2 col. 589 ed. Vallarsii Veron. Quibus ex locis intelligimus, eandem initio fuisse orientalis, atque occidentalis Ecclesiæ sententiam, quod scilicet Majores Clerici post sacros susceptos ordines matrimonium inire prohiberentur, quodque se in posterum matrimonii usu abstinere deberent qui uxorem habebant antequam sacros ordines acciperent. Vetusissimam hanc disciplinam Græci relaxare cœperunt sæculo VII., cum scilicet Synodus Trullana, seu Quini sexta habita est. Nam hæc Synodus can. 6 ratam quidem firmam haberi voluit antiquam disciplinam, per quam majores Clerici post sacros ordines nuptias conciliare prohibentur, sed tamen can. 15, Subdiaconis, Diaconis, Sacerdotibus, non item Episcopis, permisit usum matrimonii cum uxoribus, quas antea duxerant. Huic autem novitati Trullani Patres præsidium quærere studuerunt in antiquiori Canone Carthaginensi, in quo tamen nihil tale statutum est; sicuti post Fleuryum animadvertit doctissimus Zaccaria in opere *Nouva giustificazione dal Celibato Sacro etc.* Diss. 2 c. 2 p. 88. Canonem hunc nunquam probarunt Romani Pontifices, neque ut probarent, Græci Imperatores aut minis, aut blanditiis, et pollicitationibus efficere potuerunt, uti ostendit ipse Zaccaria *Storia Polemica dal Celibato Sacro* p. 159 et seq.; sed tamen eum postea tolerandum putarunt, ut præciderent causam schismatis, ad quod Græcorum animi propensionis esse videbantur. Optandum vehementer esset, inquit Benedictus XIV, Const. 57 n. 26 t. 1 ejus Bullarii p. 109 ed. Romæ seu Ven. 1754, ut Græci in sacris ordinibus constituti, non secus ac Latini, castitatem servarent: *nihilominus, ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri uxores in eorum ministerio retineant, dummodo ante sacros ordines, Virgines, non viduas, neque corruptas duxerint, Romana non prohibet Ecclesia.* Irritum tamen est matrimonium apud Græcos à Diacono, vel Sacerdote contractum; et Sacerdos, qui uxorem habeat antea ductam, per heddomadam, vel per triduum abstinere se ab usu matrimonii debet, antequam ad sacrificium conficiendum accedat: Benedictus XIV. l. c. n. 28, Clemens VIII, Const. 107 §. 5 t. 5 par. 2 Bullarii p. 75. Pertinet etiam ad hunc locum Constitutio 129 ipsius Benedicti XIV. in cit. Bullar. t. 1 p. 512, ubi multa sunt de uxoribus Cophtorum, qui in sacris ordinibus versantur. Cæterum de Subdiaconorum continentia non eadem semper fuit Ecclesiæ disciplina. Canones Apostolorum, Justinianus, Epiphanius *locis paulo ante indicatis* eadem, qua cæteros majores clericos, continentia lege obstringunt Subdiaconos; verum Hieronymus l. c. tantum Episcopos, Presbyteros, Diaconos, non item Subdiaconos memorat, qui matrimonii usu prohiberentur. Idem de Subdiaconis est silentium in Decretalibus Siricii, et Innocentii, atque in reliquis antiquis monumentis. Primus omnes Subdiaconos continentia legi addidit S. Leo M. ep. 14 c. 4 col. 687 t. 1 ed. Ballerin.; verum hæc decretalis non ubique obtinuisse videtur. Nam Concilium Torunense I., quod postea habitum est, can. 2 col. 794 t. 2 Collect. Harduini clericos Diaconis, inferiores continentia lege non obstringit. Concilium Aurelianense III. can. 2 col. 1423 mox laud. t. 2, continentibus vult esse Subdiaconos; at Concilium Aurelianense IV. can. 17 col. 1438 ibid. tantum Presbyteros, et Diaconos, non item Subdiaconos, quorum nullam mentionem facit. Romæ, cum Pontificatum teneret Gregorius M., Subdiaconi continentiam servare debebant, atque ipse utitur exemplo Sedis Romanæ l. 1 ep. 44 t. 2 opp. col. 538 ed. Paris. 1705, ut Subdiaconos Siculos eadem lege constringat.

(4) Extat ea de re decretum latum à Siricio an. 386 in ep. 1 ad Himerium

Tarraconen. c. 6 et 7 apud Constantium ep. Pontific. Roman. col. 629 seq. atque hoc decretum postea confirmavit Innocentius I ep. 6 ad Exuper. Tolosan. c. 1 col. 790 seq. apud eundem Constantium.— V. tom. 1, pagg. 151 et seq.*

128. Votum, quod matrimonium dirimit, solemne votum est, conjunctum scilicet cum professione, quæ in probata Religione emissa fuit. Quod votum ab eo distinguitur, quo quis extra Religionem sese obligavit, quod votum simplex castitatis dicitur (1). Hoc enim minus licitum, non item irritum matrimonium facit (2); uti irritæ sunt nuptiæ eorum, qui religiosæ professionis voto, aut sacris ordinibus impediti, ac devincti sunt (3). Sed Religiosa Professio differt ab Ordinibus sacris, quoniam ea solvit etiam matrimonium antea contractum, modo ratum sit, non consummatum (4); verum sacer ordo tantum irritas facit nuptias, quæ post eum conciliatæ sunt.

(1) Plerique sentiunt, distinctionem voti *simplicis*, ac *solemnis* Gratiani ætate primum inventam fuisse, deinceps ubique receptam, posteaquam ab eo descripta in Decreto fuit. Ego dabo non gravate, ea vocabula *simplicis* et *solemnis* ea tempestate primum usurpari cœpisse; sed certe res ipsa, hoc est distinctio eorum, qui solemniter, et qui minus solemniter castitatem voverant, multo antiquior est. Mitto testimonia Hieronymi, Augustini, cæterorum, quæ Gratianus habet can. 21, 22, 41, c. 27 qu. 15 et can. 2, 4, 5, 9, dist. 27, et ex quibus intelligimus, jam IV. sæculo aliam fuisse votum, quod irritas, et aliud, quod non irritas nuptias efficiebat. Utriusque voti diversitatem luculentissime mihi quidem videtur proposuisse Siricius P., qui IV. Ecclesiæ sæculo Pontificatu Maximo functus est. Is enim ep. 10 c. 4 col. 638 apud Constantium ep. Roman. Pontific. primo agit de *Virgine velata jam Christo, quæ integritatem publico testimonio professa, à sacerdote prece fusa, benedictionis velamen accepit*. Hic sane locus pertinet ad professionem, quam solemnem dicimus. Pergit continuo Pontifex, deque hac virgine dicit hæc; *sive incestum commisserit furtim, seu volens crimen protegere, adultero mariti nomen imposuit, tollens membra Christi, faciens membra meretricis etc.* Sane si hæc velatæ virginis conjunctio incestum, et adulterium, si ipsa mulier non uxor, sed *meretrix* appellatur, manifestum est, ejus nuptias irritas judicari. Hæc de virginibus velatis, quæ publicam, aut solemnem professionem emisserant, Siricius constituit; sed longe aliud habet de virginibus non velatis, quæ scilicet privatam castitatem voverant. Eas quidem pœnitentiæ subjicit, quod fidem fregerant, et *furtivam* vocat earum conjunctionem, sed eam tamen veri matrimonii, ac nuptiarum nomine appellat. Inquit enim: *Item puella, quæ nondum velata est, sed proposuerat sic manere, licet non sit in Christo velata, tamen quia proposuit, et in conjugio velata non est, furtivæ nuptiæ appellantur, ex eo quod matrimonii cælestis præceptum non servaverit*. Hic quidem locus meo iudicio satis aperte indicat discrimen voti simplicis, et solemnis, quorum alterum minus licitum, alterum vero, irritum matrimonium efficit. Ex eodem hoc loco intelligimus, quam graviter errent, qui negant, per quinque priora sæcula irritas fuisse nuptias illorum, qui solemniter castita-

tem voverant. Nam eas Siricius apertissime irritas judicat, et consentit Innocentius I. ep. 2 ad Victricium c. 12 col. 754 et seq., quem Innocentii locum Constantius in Notis diligenter expendit.

(2) Cap. 4 et seq. Qui cleric. vel voven. Concilium Tridentinum sess. 24 can. 9 de Reform. matrim.

(3) Cap. un. de Vot. in 6.

(4) Cap. 2 de Convers. conjug.

(5) Extrav. un. Joannis 22 de Vot.

129. Pertinet etiam ad generalia impedimenta matrimonium antea cum alia muliere, virove contractum, quod impedimentum *ligamen* dicitur. Nam qui obstringitur vinculo primi matrimonii, novis se nuptiis obligare non potest, cum divino jure velitum sit plures simul habere uxores (1); ideoque apud Christianos novæ nuptiæ conciliari non possunt, nisi primum de conjugis morte certus nuntius allatus sit (2).

(1) Concilium Tridentinum sess. 24 can. 2 de Sacram. matrim.; et huc spectat Decretalium titulus de *Sponsa duorum*.

(2) Cap. 19 de Sponsal.

(N. S. Fœminis quæ, propriis relictis viris, aliis copulantur, nec in fine communionis gratiam elargiendam esse, decrevit Syn. Illiber. can. 8. At Syn. Tolet. XII, can. 8, licet pœnas statutas olim in repudiantes conjuges temperaverit, constituit tamen, viros relinquentes jam ductas uxores, tandiu ab Ecclesiæ communionem, et Palatinæ dignitatis officio segregandos esse, quamdiu ab ipsis se juncti permansissent. Synod. quoque Compost. an. 1056 cap. 5, excommunicationem in eosdem infligit. Et Hispal. an. 1512 cap. 57, ultra pœnas à jure stabilitas, gravem etiam pecuniariam eisdem comminatur. Reges quoque plures in poligamos pœnas decrevere. Alphonsus Sapiens in Insulam deportandos esse constituit leg. 16 tit. 17 Part. 7; Alphonsus XI, Henricus III, et Carolus V proditorum pœna, et dimidiæ bonorum partis amissione puniendos sanxerunt, leg. 7 tit. 28 lib. 12 *Novis. Compil.* Joannes I, animadvertendum in ipsos pœnis à jure statutis, atque etiam candenti ferro in fronte notandos, voluit leg. 6 eod. Carolus V Imperator pœnas omnes prius stabilitas in poligamos confirmat, et Partitarum Legem deportationis in Insulam, de deportatione ad Hispaniarum triremes interpretatur leg. 8 eod. Id unum hodierno Canonico jure constat, non posse nuptias iteratas contrahi, nisi habito prius certo de prioris conjugis morte nuntio; cap. 2 de *Secund. Nupt.* et laud. Syn. Hispal. præf. cap. 57.)

130. Nunc à generalibus impedimentis ad particularia veniamus. Sunt igitur qui non omnes, sed aliquas in specie nuptias inire prohibentur, atque id quinque de causis, quarum prima est cognatio, quæ triplex est, naturalis, legalis, seu civilis, spiritualis. Cognatio naturalis vinculum est personarum, quæ per generationem ab eodem propinquo stipite descendunt. Stipes est ille, à quo procedunt ii, de quorum cognatione quæritur.

131. Distribuitur cognatio in lineas, lineæ in gradus. Linea

series est personarum sanguine conjunctarum; gradus sunt intervalla harum personarum, quibus tamquam punctis linea conficitur, et quibus noscitur, quæ persona stipiti propinquior sit. Linea vel recta est, quæ genitores, et genitos continet; vel transversa, et obliqua, qua comprehenduntur, qui ex latere conjuncti sunt. Cum hi pari gradu distant à stipite, linea transversa æqualis est; cum distant gradu dispari, nimirum alter altero remotior est, inæqualis dicitur. Ita fratres et sorores, qui æqualiter à patre distant, itemque horum filii, qui similiter patribus intervallis ab avo sejunguntur, in linea æquali sunt; patruus, et fratris filius in linea inæquali versantur; quoniam alter sursum, alter deorsum fertur, et ille ad communem stipitem proprius accedit.

132. Jure civili una, et perpetua regula in omnibus lineis gradus numerantur, scilicet *generata persona gradum adjicit* (1), sive tot gradus, quot generationes sunt. Retinent hanc eamdem regulam Sacri Canonēs in linea recta, nisi quod generationum loco personas usurpant, et ita, quod, dempto stipite, personæ sunt, totidem gradus numerant. Quare filius patri est primo gradu conjunctus, quoniam una hic generatio, sive una, dempto stipite, persona est: nepos ab avo distat secundo gradu, quoniam duæ generationes, sive duæ, sublato stipite, personæ sunt. Sed in numerandis gradibus lineæ transversæ, alia est Juris Civilis, et alia Canonici Juris ratio. Nam Jus civile subjicit iisdem legibus et rectam, et transversam lineam; et ideo lateris utriusque generationes numerat.

(1) §. 7 Instit. de Gradib. cognat.

133. At canones tot gradus constituunt, quod personæ in uno tantum latere reperiuntur; et in linea æquali collaterales inter se sunt eo gradu, quo distant à stipite communi, in inæquali eo gradu, quo à stipite remotior distat (1). Nimirum canones ex uno latere ascendunt ad stipitem, unde collaterales originem ducunt, atque hic subsistunt; civiles leges descendunt etiam ad aliud fatus, et in utroque colligunt generationes omnes, quotquot sunt, atque ex singulis singulos gradus efficiunt. Itaque secundum canones etiam cognatio collateralium incipit à primo gradu, in eoque sunt fratres, et sorores; verum hic gradus Juri Civili secundus gradus est. Ecclesiastica illa ratio numerandorum graduum obtinet in matrimoniis, at in hereditatibus adhuc ex jure civili gradus æstimantur (2).

(1) Initio canones in numerandis gradibus lineæ transversæ Juris Civilis regulam retinuisse, putat Cujacius ad tit. de Consanguinit. et. affinit. opp. t. 6 col. 1084 ed. Mutin. an. 1778. Verum est sane vetus Ecclesiastica illa regula à civili distincta, eamque diserte memorat Gregorius M., qui certe (utut alia quibusdam sententia sit) auctor est Ep. 64 ad Augustin. l. 11 opp. t. 2 col. 1150 ed. Paris. 1705. quæ descripta est in can. 20 c. 35 qu. 2 et 3. Inquit enim, terrenam legem in Romæ Republica nuptias consobrinorum permittere; sed ipse vetat has nuptias, tanquam in secunda generatione contractas, atque Anglis matrimonium in tertia, aut quarta generatione permittit. Ergo Gregorio Pontifice consobriini erant in secundo gradu, quæ omnino Juris Canonici regula est, neque ipsis licebat nuptias inter se conciliare. Atque hac quidem ætate editum jam erat jus Justinianum, quod nuptias inter consobrinos permittebat §. 4 Instit. de Nupt. Non enim assentior iis, qui hoc Institutionum loco adjiciendam putant negantem particulam, quoniam ita sensum reddidit Theophilus, qui jus expressit, quod post Justinianum in Oriente inductum est. Et certe vulgata lectio, quam veteres interpretes, et Glosa sequuntur, legit *affirmative*; sicut et editiones Haloandri, Russardi, Contii, Carondæ, Cujacii. Atque hoc quidem jus de nuptiis consobrinorum, comprehensum Institutionibus, consentaneum est Arcadii, et Honorii constitutioni in L. 19 c. de Nuptiis, si integra hæc lex illorum revera est, quod negat Contius Subcesiv. lection l. 1 c. 9 p. 12 ed. Neap. 1725., per quam legem abrogata est antiquior Constitutio Theodosii M., qua vetantur inter consobrinos matrimonia. Sed de civilibus legibus, quæ ad nuptias pertinent consobrinorum, deque illa, quam memoravi, Theodosii constitutione, disputant, Contius l. c. l. 2 c. 1 p. 19., Jacobus Gothofredus in eod. Theodos. leg. 1 tit. 10 et leg. 3 tit. 12 l. 5 t. 1 p. 350 et 341 ed. Lipsiæ 1756, Harprechtus in Instit. l. 1 tit. 10 §. 4., Fr. Florens, cujus ea de re peculiaris disputatio est de *Nuptiis consobrin. prohibet.* opp. t. 1 p. 389 ed. Norimbergæ 1756. Nunc eo redeamus, unde discessimus Post Gregorium Zacharias Pontifex in Can. 4 c. 35 qu. 5. similiter ecclesiastica regula utitur in numerandis gradibus cognationis; denique Alexander II. in Can. 2 c. 35 qu. 5, *novum et inauditum* vocat errorem illorum, qui germanos fratres, ac sorores, in secunda generatione esse asseverant, atque ait; in Lateranensi Concilio *diu ventilatis legibus, et sacris canonibus*, deprehensum fuisse *ob aliam, atque aliam causam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem*. Quæ Alexandri constitutio per se ipsa refutat Van-Espenium Jus eccles. par. 2 tit. 15 c. 5 n. 10, qui Ecclesiasticam illam regulam numerandi gradus sæculo XI. *nondum ubique receptam, nec extra questionem fuisse* arbitratur. Nam eos, qui unam, eandemque esse ajevant juris utriusque regulam, Alexander *legum, et canonum imperitos* vocat, et facere inquit *contra sacros canones, et ecclesiasticum morem*, eorumque errorem *novum esse, et inauditum*. Ex quibus facile intelligitur, jam ea ætate ecclesiasticam illam regulam exploratissimam, ac receptissimam fuisse. Cum Van-Espenio sentit Dominicus Cavallarius Instit. Jur. Canon. par. 2 c. 21 §. 8.

(2) Cit. Can. 2 c. 35 qu. 5.

134. Jam vero inter illos, qui in linea recta sunt, sive inter generantes, et genitos, matrimonium esse nunquam potest, quotocumque, vel remotissimo gradu inter se distent. Natura